

Religionistická exkurze 2012

Petr Audy, Věra Maloňová, Petr Nusko, FF MU, Ústav religionistiky

Je středa 9. května 2012, 7:45 hodin ráno. Před Janáčkovým divadlem se seskupují religionisté, právě začíná pátá religionistická exkurze. Cílem naší cesty se měla stát Vysočina a její religionisticky relevantní kulturní památky. Odjezd se proti neoptimističtějšímu očekávání hlavních organizátorů zpozdil pouze o 3 minuty. Za vysokých teplot, ale s písní na rtech jsme vyrazili do první destinace – Předklášteří u Tišnova. Již při výstupu z autobusu začali někteří religionisté vykazovat známky únavy, zejména svou neschopností opustit místo. Všichni však byli nakonec probuzeni a religionistická skupina vyrazila k Porta coeli. Tam jsme prozkoumali slavný portál, u kterého Ivan Trojan spasil svět (*Ďáblova lest*, 2008), prohlédli jsme si kostel se stavební chybou, mechanismus víka křtitelnice, autobusovou kazatelnu (upravenou tak, aby vypadala jako z mramoru) a přilehlý klášter včetně mrtvého netopýra (který velice zaujal dr. Chalupu). Následně jsme měli to štěstí si osobně pohovořit s jednou z řádových sester. Ta nám poutavě, ale velice tiše vyprávěla o svém životě v ilegalitě za minulého režimu.

Po tomto povznášejícím setkání jsme vyrazili zpět k autobusu. Někdo ztratil kotě (kočičku), ale nebyl to nikdo z nás. Tedy jsme obecní hlášení ignorovali a vyjeli k Lomnici. Tam jsme v prostoru místní synagogy zhlédli expozici obrazů a dřevorezeb místního umělce, následně jsme vyslechli krátký výklad našich kolegů. Na místě jsme také navštívili židovský hřbitov a márnici, kde ovšem nebyl žádný nebožtík, pouze několik výjevů z historie židovské obce. Po cestě zpět k autobusu jsme procházeli kolem sochy pivního krále Gambrina, což nás povzbudilo v dalším religionistickém poznávání.

Další zastávkou v našem putování bylo Velké Meziříčí, kde byla vyhlášena vytužená přestávka na oběd. Po ní jsme se shromáždili před kostelem sv. Mikuláše. Tam nás přivítala průvodkyně, která přednesla zajímavou historii chrámu i jeho hlavního vchodu. Ten se původně nacházel na boku kostela, dnes se však používá vchod, který byl dodatečně probourán skrz věž. Naše průvodkyně vyzdvihovala umění stavitelů, kteří dokázali vchod prorazit, aniž narušili statiku věže, a navíc ho obohatili o zajímavý portál, který byl vytvořen místním umělcem. Průvodkyně nás provedla i zbytkem centra, kde jsme mohli obdivovat původně luteránskou školu ve stylu palácové renesance, která dlouho fungovala jako pivovar, či špitální kapli. V průběhu staletí si prý katolíci a protestanti střídali kapli a kostel podle aktuální demografické většiny. Též jsme navštívili dvě synagogy, první fungující jako skladiště a druhou, ve které se nachází vietnamská tržnice.

Tím jsme ukončili první den exkurze a zamířili do Štoků u Jihlavy, kde bylo připraveno ubytování a večeře. Po drobných problémech s výdejem jídla, absolutně nezaviněných organizací exkurze, jsme se mohli věnovat volnému programu. K dispozici byla velká společenská místnost se stolním tenisem, který přinesl účastníkům exkurze mnoho radosti a několik drobných zranění. V průběhu večera se oddělila značná skupina religionistů, která se vydala hledat lepší restaurační

zařízení. Proti očekávání však narazila na další zajímavou lokalitu, podnik metalového ražení, kde obsluhoval bývalý brněnský religionista.

Krátce po osmé hodině ranní druhého dne exkurze jsme vyjeli do Třešti na prohlídku synagogy. Zde nás příjemně překvapili žáci a žákyně místní ZŠ, kteří nás seznámili s výsledky svého bádání v rámci mezinárodního Oral History projektu s názvem *Zaváté stopy*. Seznámili nás s osudy místních obyvatel, kteří byli kvůli svému židovskému původu odsunuti do koncentračních či vyhlazovacích táborů. Žáci a žákyně vyhledávali pamětníky, kteří mohou podat svědectví o válečném období a jsou ochotni o „zmizelých“ obyvatelích Třešti vyprávět. V synagoze nám pak nabyté informace předali. Poté jsme se vydali do Jihlavy.

V Jihlavě jsme navštívili premonstrátský kostel sv. Jakuba nedaleko náměstí s místní dominantou – obchodním domem Prior. Kostel měl značně netradiční uspořádání, oltáře se nacházely ve všech třech lodích, přičemž i ty boční budily dojem kompletní hlavní lodi. Na kostel dohlížely sochy světců, sv. Augustina a sv. Norberta. Tyto postavy mají pro premonstráty velký význam, sv. Norbert jako zakladatel a sv. Augustin jako inspirátor jejich řehole. Na obraze jsou zobrazeni spolu, při symbolickém předávání augustinánské řehole sv. Norbertovi, byť se nemohli nikdy setkat. Pouze pokud by jeden z nich vynalezl stroj času a tajně toho druhého navštívil. Dále ke kostelu patřila boční kaple panny Marie Sedmibolestné, oddělená od vedlejší lodi bohatě zdobenou kovanou branou. Průvodce nás dokonce pustil na ochoz v boční kapli, čímž nám poskytl unikátní perspektivu, téměř ptačí. Pro všechny se jednalo o fascinující zkušenost, avšak Kateřina Šťastná z toho byla obzvláště unešená.

V Jihlavě jsme též navštívili jezuitský kostel sv. Ignáce. Prohlídka nebyla komentovaná, takže jsme si pouze prohlédli zajímavě tvarované arkýře a hluboce inspirativní sochařskou výzdobu a vyrazili na oběd. Po obědě jsme se shromáždili u výše zmíněné dominanty náměstí a zamířili do tajemných jihlavských katakomb. Tam jsme v doprovodu velice uvolněného, mladého průvodce prošli kratší úsek, který byl završen světélkující chodbou a demonstrací paranormálních jevů. Po návštěvě katakomb jsme se znovu seskupili s opozdilkyňmi, které musely místo prohlídky počkat venku.

Po odjezdu z Jihlavy jsme navštívili Polnou, respektive symbolický hrob Anežky Hružové nedaleko za městem. Po dvacetiminutové procházce jsme měli tu čest vyslechnout strážlivý Domingův výklad o hilsneriádě, které se v minulosti akademicky věnoval. O dalších dvacet minut později jsme se znovu nalodili do autobusu a vyrazili do naší poslední destinace toho dne, do Nížkova. V něm jsme navštívili unikátní kostnici s pozůstatky přibližně 30 tisíc lidí z doby třicetileté války. Nížkov tehdy fungoval jako shromaždiště raněných, ale kvůli blíže nespécifikované nemoci všichni (včetně místních obyvatel) zemřeli či odešli. O několik let později byly na místě jen kosti, které nově přichozí shromáždili do čtyř hromad v dnešní kostnici. Tyto hromady prý skládal slepec či více slepců. Pan starosta nás dále vyzval k přestěhování se do Nížkova, který disponuje velice dobrou infrastrukturou, zázemím pro založení rodiny, modernizovanou základní a střední školou a příznivou cenou za metr čtvereční. Parcely jsou již připraveny.

Tímto jsme dovršili čtvrtetní program a zamířili do Třech Studní, kde bylo připraveno ubytování. Místo bylo opět velice půvabné, tentokrát jsme kromě společenské místnosti mohli využít též táborové ohniště a nedaleký rybník vhodný

ke koupání (což někteří dokonce využili). Společenské aktivity u táborového ohně pak probíhaly hluboko do noci za zvuku Eviny a Domingovy hry na kytaru nejjistého vlastnictví. Někteří odvážlivci se dokonce pokusili na Domingovy divoce psané písně tančit, ale po krátkém snažení seznali obtížnost příliš vysokou a raději použili dřívější travnatý parket k pozorování hvězd.

Ráno třetího dne exkurze bylo obtížné, například kvůli brzkému vstávání či nakumulované únavě. Po snídani podávané formou švédského stolu (s nivou) jsme vyrazili do Zelené Hory, kde jsme navštívili Santiniho poutní kostel sv. Jana Nepomuckého. V této památce ve stylu barokní gotiky jsme vyslechli výklad, zhlédli krátký film uváděný Vladimírem Čechem a obdivovali úchvatnou barokní výzdobu. Za zmínku stojí zejména oltář s dřevěnými sochami věrně imitujícími mramor. Též nelze opomenout symboliku kostela se spoustou hvězd.

Další zastávkou byl Jimramov s protestantským kostelem v unikátní symbióze s katolickým. Zajímavé je zvláště to, že oba kostely sdílí hřbitov a že na rekonstrukci shořelé střechy se podílely obě skupiny věřících. Místní protestantský náboženský specialista nám poutavě vyprávěl historii kostela i obce a nakonec nás také poučil o lásce bližních a o myšlence ekumenismu v praktické rovině. V obci jsme zůstali na oběd a získali jsme hodnotný vhled do profánních vztahů mezi místními a do lidové moudrosti. Nakonec jsme navštívili Vítochov, konkrétně nedaleký kostel svatého Michaela archanděla, který patří mezi nejstarší moravské kostely. Uvnitř je zajímavá zejména fresková výzdoba s planetárními motivy. Kolem kostela je hřbitov, který spolu s kostelem dodává místu zajímavou atmosféru. Tam již většina účastníků jevila pokročilé známky únavy až vyčerpání, a tak jsme vyrazili zpět do Brna. Příjezd byl překvapivě brzký, asi o čtvrt hodiny dříve, než byl plánován. To potěšilo zejména studenty s navazujícími spoji domů. Exkurze byla oficiálně ukončena a prohlášena za úspěch, neboť nedošlo k žádnému většímu problému, ani úmrtí. Děkujeme organizátorům, snad bude příští exkurze podobně přínosná a poslední mušky budou odstraněny, například opatřením důvěryhodnějších brzd pro autobus.